

Brev fra innsiden

Jeg trodde at fengselsstraff var frihetsberøvelse. Men vi berøves også helsen og forstanden.

Jeg er en av de innsatte på Bredtveit fengsel og forvaringsanstalt.

Her sitter mordere, tungt narkomane, svindlere, tyver og uskyldige. Vi må alle sone under de samme forhold.

De siste årene har bevilgningene til Bredtveit Fengsel blitt mindre og mindre. I et land der forbruket stiger og stiger, kuttet altså midlene til en av de dårligst stilte gruppene.

TV og stortingsrepresentanter har selvsagt vært på visitter her innimellom. Under besøkene vises man rundt på skolen, arbeidshuset og den mest åpne Avdeling 4. Dette gir et helt uriktig og rosenrødt bilde av hverdagen her.

Mottaksavdeling er Avdeling 3 – definert som «den verste» av så vel innsatte som ansatte. Når man kommer hit som innsatt, strippes man ned på et rom og må gi fra seg alt man har på seg. Man får utdelt treningsbukser, T-skjorte, genser, sokker og tre truser. Ingen BH. Bare den lille detaljen, å bli tvunget til å gå uten BH blant mannlige betjenter, er ganske uverdigg.

Det loves legetilsyn når man kommer inn, men det kan ta to–tre uker før man får time hos fengselslegen. Hele helseavdelingen er stengt i helgene. Blir man alvorlig syk da, må man nesten håpe på legevakt eller ambulanse utenfra. Mindre prekære behov – om enn nødvendige – må man vente med å få dekket til mandag. Dette kan være alt fra neseppray til reseptbelagte medisiner ens fastlege har skrevet ut.

Man låses uten om og men inn på en knøttliten celle. Her skal man være innelåst fra 18–22 timer i døgnet, selv om man har en legeerklæring som tilsier at man ikke er soningsdyktig. Det er ganske skremmende at Kriminalomsorgen setter seg over legers uttalelser. Det sitter mange her som er erklært soningsudyktige og aldri skulle sonet i et høysikkerhetsfengsel eller fengsel i det hele tatt.

Man oppdager snart at å vise sine redsler – gråte, skrike, dunke i veggene – fører til enda verre redsler i form av fullstendig isolasjon i kjelleren og/eller at man blir lagt i remmer. Her er ikke nok midler til andre løsninger. Det er ikke nok ansatte.

De fleste mennesker gleder seg til helgen. Her gruer vi oss. På Avdeling 3 starter dagen kl. 09.15 og kveld er kl 16.30. På Avdeling 2 starter dagen kl 11.15 og kveld er kl 18.30. Litt som på et eldresenter, men med den forskjell at her er vel ingen innsatte over 60 år.

Der er ikke budsjett til noen aktiviteter i helgene. Vi har et Ludospill og et Stigespill på avdelingen, og vi får ett eksemplar av Aftenposten. That's it!

På grunn av det ymse klientellet på avdeling 3 har vi heller ikke mulighet til å lage egen mat her. Vi har barnebestikk fra IKEA. Alle innsatte på Avdeling 3 lider under dette. Her finnes også helt «vanlige og opppegående» mennesker. Vi sløves ned og passiviseres.

Vi får kun en time lufting per dag i en liten luftegård. På grunn av alle som røyker, ligger røykteppet tett over luftegården.

Det er et lite trimrom her. Innsatte på Avdeling 3 har adgang kun én time per uke. Det sier seg selv at Helserådets anbefalinger om daglig mosjon ikke lar seg gjennomføre her. Jeg har lest gjennom gamle referater møter i fengselets kontaktutvalg. Noe som går igjen på hvert eneste møte er de innsattes ønske om mer mosjon og frisk luft. Svaret er også alltid det samme: At det ikke er nok midler og dermed nok betjening til at dette ønsket kan oppfylles.

Det er altså ikke bare friheten man berøves, men også helsen.

Hvor lenge man blir sittende på Avdeling 3, avhenger av når det blir ledig på Avdeling 1. Noen kan være heldige og kun få et par dager på avdeling 3, mens andre kan risikere å bli sittende her i flere uker. Dette er helt uholdbart, siden dette også er avdelingen for alvorlig psykisk syke og narkomane som har klart å ruse seg her inne. Celler «slås» i stykker. Det dundres på dørene, og bråket kan høres helt ned i 1. etasje. Det skrikes og bannes. De andre på avdelingen får ikke sove, og våre redsler og fobier hausses opp.

Når det sitter innsatte med brev- og besøksforbud her (de som skal sitt helt isolert), må tiden ute av cellen fordeles mellom dem og resten. Det vi si enda mer innlåsing.

Bredtveit trenger sårt mere bevilgninger. Både de innsatte og de ansatte er enige om dette.

Mange her får beroligende medisiner og sovetabletter, for at de kan holde angsten under kontroll og få sove. Det er veldig synd at man også skal bli avhengig av slike vanedannende medisiner. Har man ikke rusproblemer fra før, risikerer man å få det etter et opphold her. De ansatte har ikke tid til å prate med og berolige de engstelige og redde. Budsjettet er kuttet ned til benet.

De fleste her ønsker å arbeide, men det er ikke nok ansatte eller lokaler og materiale til at alle kan få jobbe. Dette ville vært positivt for de aller fleste, men budsjettet er ikke stort nok.

De som ikke har tatt videregående skole er nesten heldige, for de kan få skolegang her. For alle oss andre finnes ikke noe gratis skoletilbud, eller tilbud i det hele tatt. Mange ønsker å videreutdanne seg. Utdanning vil både gjøre det enklere for oss når vi kommer ut, og gjør at hjernen holdes i aktivitet når vi soner. At vi slipper den forferdelige passiviseringen når vi sitter på rumpa hele dagen. Men, igjen: Budsjettet er ikke stort nok.

Så er det maten. Jeg tror heller ikke den følger Helsedirektoratets anbefalinger. Vi får aldri «fem om dagen». Det meste av kjøtt eller fisk er bearbejdede produkter. Vi får lite grovt mel i pasta eller brød. Maten drypper ofte av fett, og da snakker jeg ikke om sunn olivenolje. Også dette har vært et tema i mange år under kontaktutvalgets møter, men ingenting er blitt gjort. Igjen handler det om mangel på midler.

De innsatte må selv kjøpe alt de trenger av såpe, sjampo, ansiktskrem, hårbørste, og så videre. Og snakker jeg om basale ting – ikke «luksusartikler» som sminke og liknende. For å få kjøpt at dette, må man opparbeide seg penger. En hel dags arbeid gir cirka 70 kroner. Alternativt kan familie og venner på utsiden sette inn penger på den enkeltes konto. Men dette tar tid, slik at det i praksis ikke er uvanlig at det går to–tre uker før man får vasket med såpe og sjampo. Det er uverdigg.

Noe slikt som vitamintilskudd må man søke Helseavdelingen om å få. De kontakter fastlegen, og er man så heldig at fastlegen alt har ordinert et vitamintilskudd, kan det hende man får det. De fleste her vil jo etter en viss tid få en del vitaminmangler.

Innsatte som er litt større enn gjennomsnittet, får ikke klær som passer. Her snakker vi om det enkleste av det enkle: T-skjorte, joggebukse, collegegensere og truser. Tenk selv om du må gå med truser som er et par nummer for små. Vi ønsker ikke mye og er ikke storforlangende, men litt verdighet, anstendighet, litt mer mosjon og luft, litt flere aktiviteter og mindre innlåsing er sterkt ønskelig.

Klærne her brukes av alle innsatte. Det tilsier at klærne bør kokes. Sannheten er at mange av klærne vaskes på 60 grader, og innsatte klager over kløe, allergier og skitt. Enkelte innsatte har fått skabb på grunn av at klærne ikke kokes. Og jeg kan jo legge til at å ikke ha sine egne truser – selv om de blir vasket – også er litt ekkelt. Trenger man flere enn de tre tildelte trusene, må man nemlig gå i brukte (om enn vaskede) truser. Jeg har etter hvert oppdaget at jeg ikke er den eneste som hver kveld vasker truser på cellen, slik at jeg skal klare meg med de tre jeg fikk ved innkommst.

For at vi skal holde ut tiden her inne, er det mange som «dopes» ned med beroligende medisiner som Sobril og Valium. Sovetabletter er også vanlig. Dermed utvikler mange et avhengighetsforhold. Det finnes ikke nok midler til at en betjent, rådgiver eller en fra Helseavdelingen kan sette seg ned og samtale med innsatte som sliter med sorg og frykt, angst eller verre psykiske lidelser.

For ikke lenge siden kom dronning Sonja på besøk til oss. Det førte til hektisk storrengjøring i dagene før besøket, flotte puter som skulle pynte benken ved inngangen ble sydd, og så videre. Dronningen fikk se Avdeling 4 og snakke med noen innsatte der – altså den frieste og mest åpne avdelingen i fengselet, med innsatte som snart er ferdigsonet. Tenk om hun i stedet, eller i tillegg, kunne besøkt Avdeling 3. Kunne dét bidratt til at sekken med sårt tiltrengte penger åpnet seg litt?

Fengselsstraff i Norge skal skje i form av frihetsberøvelse. Det i seg selv er en mer enn tung nok straff for alle de innsatte jeg har møtt her. Å fratras kontakt med familie, barn, venner og hele verden utenfor er en forferdelig straff. At man i tillegg skal miste tenner, helse og forstanden er en helt urimelig straff i et land som vårt og overalt ellers i verden. Igjen står det på penger. Vi ber ikke om luksus. Vi føler ikke at våre ønsker er urimelige. Etter soning skal jo alle «tilbakeføres» til samfunnet utenfor. Desto mer vi kjøres ned her, desto større byrde kommer vi til å bli for stat og kommune når vi kommer ut. Klarer man i stedet å gi oss innsatte en litt mer verdig og meningsfylt hverdag under soning, er sjansene mye større for at vi kan klare å stå på egne bein utenfor murene.

Forfatteren av denne teksten er anonym. Redaksjonen kjenner hennes identitet